

9. Winter C. Analyse und Förderung selbstregulierten Lernens durch Self-Monitoring: Schriften zur pädagogischen Psychologie (Vol. 31). Hamburg: Kovac, 2007. — S. 157–167.
10. Wolters C.A. Understanding procrastination from a self-regulated learning perspective. Journal of Educational Psychology. — 2003, 95(1). — S. 179–187.
11. Zimmerman B.J. Becoming a Self-Regulated Learner: An Overview. Theory Into Practice. — 2002, 41(2). — S. 64–74.
12. Zohar A., Peled B. The effects of explicit teaching of metastrategic knowledge on low- and high-achieving students. Learning and Instruction. — 2008, 18. — S. 337–353.

Лавриненко Т.П.

старший викладач кафедри іноземних мов факультету маркетингу
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

«Мова як комунікація є буттєвим простором смислу».
Ганс-Георг Гадамер

ЕКОНОМІКА МОВИ: АСПЕКТ КОМУНІКАЦІЇ

Анотація. У статті розглядаються історичні витоки та сучасний стан теоретичних та практичних питань розвитку економіки мови під кутом зору економічної комунікації. Визначено основний спектр ідей та думок притаманних дослідженням вітчизняних та зарубіжних лінгвістів та економістів в наукових рефлексіях впливу мови на економіку. Окреслено роль мовних ринків та їх зв'язок з економічним зростанням, в якому мовна політика і система освіти країни відіграють важливу роль.

Ключові слова: економіка мови, лінгвістика, мовні ринки, мовні навички, мовна політика.

Abstract. The article examines the historical origins and current state of theoretical and practical issues of language economics from the point of view of economic communication. The main spectrum of ideas and opinions inherent in the research of domestic and foreign linguists and economists in scientific reflections on the influence of language on the economy is determined. The role of language markets and their relationship to economic growth is defined where the country's language policy and education system play an important role.

Key words: language economics, linguistics, language markets, language skills, language policy.

Постановка проблеми. Сучасна мовна ситуація, що утворилась у світовому господарстві в процесі глобалізації, являється однією з конкретних сфер міжкультурної комунікації. Мовна компетенція економіста стає одним з важливих факторів соціально-економічного розвитку країни та розвитку міжнародних економічних відносин. Економіка мови, як теоретична дисципліна, стала активно розвиватися в 60-х роках ХХ століття в межах загальнонаукової тенденції міждисциплінарних досліджень актуальних питань економіки та лінгвістики [6]. Науковим поштовхом для розвитку даної сфери економічного та лінгвістичного знання стали практичні запити до мовної

політики, а також дослідження впливу мови на соціально-економічний статус людини, як носія мови, що, в свою чергу, мало зв'язок з економічним розвитком країни в цілому. Проте, незважаючи на зростання числа досліджень в публікаціях, особливо зарубіжних вчених по питанням міждисциплінарних зв'язків економіки та лінгвістики, тоді як у вітчизняних розвідках у галузі економіки та лінгвістики ця проблематика займає ще незначне місце.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мовні запити лінгвістів до економічної проблематики переважно були спрямовані на дослідження питань економічного перекладу, професійної освіти і методики мовної підготовки та ін. Огляд сучасних публікацій вітчизняних лінгвістів засвідчує про посилення їх зацікавленості різними аспектами впливу мови на економіку. Серед них дотичними до проблеми взаємодії мови та економіки є дослідження мовознавців Л. Архипенко, О. Бондар, В. Монакіна, Ю. Макарець, Ю. Семенчук, І. Шостак та ін. В економічному вимірі питання лінгвістики в економіці є ще недостатньо дослідженими і розглядаються переважно у сфері маркетингу, зокрема, рекламі (Л. Бурковська). Теоретичні та практичні питання економічної лінгвістики переважно досліджені в роботах зарубіжних лінгвістів та економістів (М. Gazzola, F. Grin, F. Coulmas, J. Tarun, I. Болдирєва, В. Вольчика, В. Канке, Ф. Сисоева та ін.).

Формулювання цілей. Метою статті є розгляд основних трендів у дослідженнях міжпредметних зв'язків лінгвістики, як науки про мову, та економіки як сфери суспільного життя. У вимірах сучасної мовної комунікації проаналізувати дієві питання впливу мови на економічні явища та процеси.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі глобалізації світової економіки зростає інтерес вчених до питань взаємозв'язку між мовою та економікою, оскільки використання мов відіграє все більш важливу роль в економічній діяльності. Витоки ідей про вплив мови на економічне життя суспільства були започатковані ще в працях засновника класичної політичної економії Адама Сміта. У його науковому спадку були питання як мовних функцій, так і лінгвістичного спілкування [1]. Ще у своїй знаменитій праці «Багатство народів» («The Wealth of Nations»), яка вважається однією з найавторитетніших книг усіх часів, він у пошуках причин, що ведуть до поділу праці, розглядав схильність людської природи до торгівлі і підкреслював, що вона є наслідком здібності людини «...розмірковувати й дару мовлення» [2, с. 16]. Ринкові угоди та обміни товарами та послугами, які здійснює людина на ринку, тісно пов'язані з мовою, а поділ праці та кооперація є природним проявом переконливого використання мови, яка являється стимулюючим фактором обміну або торгівлі [3].

Економіка мови — порівняно нова сфера досліджень. Вона об'єднує різні дисципліни та вивчає вплив мови на економіку в контексті створення сприятливого середовища для бізнесу, в якому мова виступає як актив або як конкурентна перевага, а у деяких випадках, як торговельний бар'єр. Економіка мови лежить в основі формування мовної політики, одним із завдань якої є

вивчення кон'юктури сучасних мовних ринків (*language trade markets*). У соціолінгвістиці поняття мовного ринку, також відомого як лінгвістичний ринок або ринок мов, відноситься до символічного ринку, на якому відбуваються мовні обміни. Дієвість тієї чи іншої мови на лінгвістичному ринку визначається як мовними навиками, так і застосуванням легітимної мови на ринку. А це, в свою чергу, має відношення до системи мовної освіти в країні, яка є важелем економічного зростання. Світові економічні ринки взаємодіють із мовними, а тому суспільство через мовну політику може спрямовувати ділову кар'єру людини в бажану і необхідну для економіки мову [7].

Для учасників економічної взаємодії мовні компетенції стають необхідним компонентом їх професійної діяльності. За їх відсутності потенційні контрагенти змушені звертатися до посередників, що є важливою, але і не єдиною умовою досягнення взаємоприйнятного результату. В якості посередників можуть виступати як перекладачі з мови на мову, так і індивіди або організації, які надають широкий спектр послуг. Пропозиція таких послуг може передбачати наявність не тільки мовних навичок, а й, наприклад, навичок орієнтації в іншому культурно-мовному середовищі (логістичних, адміністративних, інформаційних та ін.). Як відомо, звернення до посередників пов'язано для сторін економічної взаємодії з додатковими витратами. Їх розмір, навіть у разі звичайного перекладу, може становити значну частку витрат ведення бізнесу. Крім додаткових витрат, звернення до посередників може викликати і ризики їх опортуністичної поведінки.

Мовні навички можуть розглядатися як елемент людського капіталу. Вони є умовою доступу суб'єктів економічної діяльності до іноземних ринків товарів і економічних ресурсів. Знання та навички кваліфікованих фахівців, виховні та освітні послуги, консультування та інформування в тій чи іншій економічній сфері, послуги гідів та інші блага вимагають від учасників економічної діяльності володіння мовними навичками. Це обумовлено тим, що істотним елементом багатьох благ і факторів виробництва (робочої сили, капіталу, технологій) виступають іноземні письмові тексти та усне мовлення (вербальна інформація).

Розвиток мови в суспільстві відбувається в процесі взаємодії людей один із одним і одночасно мова виступає однією з необхідних умов їх ефективної взаємодії. Під кутом зору економічної теорії, яка в широкому сенсі вивчає закономірності взаємодії людей, спрямованої на ефективну організацію виробництва, розподілу, обміну, споживання благ, мова є одним із необхідних інструментів економічної взаємодії, частиною виробничого процесу. Використання мов — це такий же елемент управління господарськими процесами, як і управління іншими ресурсами [5].

У своїй книзі «Мова та економіка» німецький соціолінгвіст Флоріан Кулмас обговорює як лінгвістичні, так і економічні аспекти економіки мови, стосовно економічного значення мови та впливу економічних сил на мовний розвиток. Вчений обговорює ключові способи взаємодії мови та економіки.

Серед них головними виступають такі питання: як економічний розвиток впливає на появу, поширення або занепад мов; як мовні умови сприяють або перешкоджають економічному процесу; як багатомовність та соціальне багатство взаємопов'язані; як і чому мова і гроші виконують подібні функції в сучасному суспільстві; чому наявність стандартної мови є економічною перевагою; як нерівний розподіл мов у багатомовних суспільствах сприяє економічній нерівності; як можна оцінити економічну цінність мов; чому мови мають внутрішню економіку та як вони адаптуються до запитів зовнішньої економіки [4]. Мова, як показує Флоріан Кулмас, є сучасним інструментом і носієм бізнесу, активом, а іноді і бар'єром для економічної комунікації.

У сучасній світовій економіці практична взаємодія лінгвістичних та економічних питань є такою, що не дозволяє пояснити зміни на лінгвістичній карті світу, не розуміючи тенденцій світового економічного розвитку. Взаємозв'язок мовних та економічних відносин визначає дієвість розвідок мовної політики в дискурсі економічної лінгвістики. Питання мовної політики в даний час є актуальними не тільки на державному рівні, а й на рівні міжнародних організацій. Мовна політика — це комплекс заходів, покликаних впливати на використання тих чи інших мов у різних ситуаціях, а також на мови як такі (словниковий запас, правила вимови, орфографії та ін.). Мовна політика може створювати або руйнувати мовні бар'єри, впливати на добробут індивідів, спільнот, країн у цілому, а значить, її можна аналізувати в політико-економічному контексті.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, узагальнюючи розглянуті вище аспекти мови та економіки, можна зробити наступні висновки. По-перше, економіка мови, як теоретична дисципліна, стала активно розвиватися в межах загальнонаукової тенденції міждисциплінарних досліджень актуальних питань економіки та лінгвістики. По-друге, економіка мови закладає основи формування мовної політики, одним із завдань якої вивчення кон'юктури сучасних мовних ринків (*language trade markets*). Дієве функціонування таких ринків залежить від наявності, або відсутності тих чи інших мовних навичок у агентів економічних відносин. По-третє, мовна освіта в сучасному економічному університеті повинна враховувати мотивацію економічних суб'єктів до свідомого вивчення та професійного використання тієї чи іншої мови, що безпосередньо обумовлено розвитком економічних відносин з торгівельними партнерами національної економіки та з масштабом їх ринків, доступ до яких відкривається завдяки володінню відповідної мови. У сучасному дискурсивному контексті міждисциплінарних досліджень мови та економіки, мова економіки може бути одним з конструктивним дороговказів аналізу мовних проблем самої економіки.

Список використаних джерел

1. Германова Н. Трактат «Соображения о происхождении и формации языков» Адама Смита: были ли предшественники у братьев Шлегелей? // Вестник МГЛУ. М.: ФГБОУ ВО МГЛУ, 2019. Вып. 4 (820). — С. 192–205.
2. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу добробуту націй / А. Сміт. — Київ: Port-Royal, 2001. — 593 с.
3. Alonso-Cortes, A. (2008). Trade and language: Adam Smith's rhetoric of persuasion. Madrid, Spain: Universidad Complutense. Mimeographed document. Available at: http://eprints.ucm.es/8035/1/TRADE_AND_LANGUAGE.
4. Coulmas, Florian (1992). Language and economy. Oxford: Blackwell Publishers. Pp. xii, 377. *Language in Society*, 23(2), 283–285.
5. Heller M. (2013). Language as resource in the globalized new economy. In: N. Coupland (ed.). The handbook of language and globalization. Maiden, MA: Wiley-Blackwell, pp. 349–365.
6. Marschak J. Economics of language // Behavioral Science. — No 10. — 1965. — Pp. 135–140.
7. Popp, Richard K. (January 2006). «Mass Media and the Linguistic Marketplace». *Journal of Communication Inquiry*. 30 (1): 5–20.

Мендрух Ю.М.

кандидат педагогічних наук

доцент кафедри іноземних мов факультету фінансів

Ходакевич О.Г.

кандидат психологічних наук

доцент кафедри іноземних мов факультету фінансів

Остапенко Е.О.

кандидат педагогічних наук

старший викладач кафедри іноземних мов факультету фінансів

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Анотація. У статті досліджено різні підходи до визначення комунікативної компетентності, розглянуто її структуру та запропоновано компоненти комунікативної компетентності майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю.

Ключові слова: комунікативна компетентність, майбутні фахівці.

Abstract. The article deals with different approaches to defining the concept of «communication competence», discloses the structure of the given competence and presents the structural components of communication competence of future finance and economics specialists.

Key words: communication competence, future specialists.

У сучасній вищій освіті основним інструментом реалізації обраних напрямів розвитку є компетентнісний підхід, згідно з яким компетентність у спілкуванні входить до складу ключових компетентностей. Саме тому у вищих